

נטילת שוחד לצורך קיום הדין

התורה הזהירה את הדיין: "לא תקח שוחד כי השוחד יעוור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים"¹. הרמב"ם קובע שאיסור לקיחת שוחד הוא לא רק כדי לחייב את הזכאי ולזכות את החייב, אלא אפילו לזכות את הזכאי ולחייב את החייב². כלומר גם כשהדיין לא מעוות את הדין, אסור לו מדאורייתא לקחת שוחד. ואסור גם לבעל דין לתת לדיין שוחד, מדין לפני עוור לא תתן מכשול³.

בגין ייחודו של איסור זה, אנו מוצאים דיון מעניין ב"ברכי יוסף" חושן משפט סימן ט' אות ג', שם תואר המקרה הבא: שמעון שחד את הדיין שיטה את הדין לטובתו, בתביעתו כנגד ראובן. ראובן גלה ששמעון שחד את הדיין. ושאל את הרב האם מותר לו לתת שוחד לדיין כדי שידון דין דין אמת ולנטרל בכך את השפעת השוחד של שמעון. והיה נראה לברכי יוסף להתיר. ובכ"ז הוא אסר, בגלל הגדרים של איסור לפני עוור שהנותן שוחד מוזהר עליו.

התורה נותנת טעם לאיסור קבלת השוחד: "כי השוחד יעוור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים". במכילתא⁴ נאמר שבסופו של דבר הקב"ה יקלל את אותו אדם שלקח שוחד, שלא ימות עד שתטרף דעתו, ולא יבדיל בין אסור ומותר טהור וטמא. בתלמוד⁵ הסבירו את הנאמר בתורה בצורה רציונאלית יותר. ברגע שנותנים שוחד, יש קרבת דעה בין הנותן למקבל. והאדם המקבל רואה עצמו כאילו הוא נותן השוחד. ועל כך דרשו "שוחד" שהוא חד (=אחד) שהם גוף אחד.

"החזון איש"⁶ מסביר את הדבר בדרך סגולית. תחילה הוא מקשה, הרי מעשים שבכול יום שאדם מורה לעצמו ולמשפחתו הלכות בנושאים שונים. ואין אנו חוששים שהוא יסלף את הדין בהלכות אלו. מי הבטיח שהוא לא יכנע ליצריו ותאוותיו, ויטה את ההלכה? משיב "החזון איש" ואומר, שאנו מניחים שיש לאדם יראת ה' בסיסית, שבגינה הוא נזהר ושומר את פסיקותיו ההלכתיות. אך מרגע שאדם מקבל שוחד קורה לו דבר על שכלי המטמטם את שיקול דעתו.

וכדי לסבר את הדעת, לעני"ד ניתן להסביר את הדברים בדרך הבאה. הרי יש כלל "אין אדם חוטא ולא לו"⁷. וא"כ כיצד אנו מניחים שהדיין שקבל שוחד יחטא ויטה את הדין ויכשיל את בעלי הדין בגזל? אלא על כרחנו, הכלל "אין אדם חוטא ולא לו"⁷ הוא כשהאדם נוהג ביושר והוא בחזקת כשרות. ואם חטא לעצמו חטא. וחלילה לו מלהכשיל אחרים. אך מרגע שהוא לוקח שוחד, חל שינוי גדול בצורת חשיבתו, והוא הופך לאדם אחר. וזאת לאו דוקא על דרך הסגולה. אלא מבחינה פסיכולוגית, כל כיווני חשיבתו והליכותיו הוא כאדם אחר. והוא כבר אינו בחזקת כשרות, אלא בחזקת אדם המורה על טהור טמא ועל טמא טהור, ועל זכאי חייב, ועל חייב זכאי.

הקליט וערך: רועי בן זריהם
 הגיה: ר' משה ירימי

¹ שמות פי' משפטים פרק כג' פסוק ח'.

² הלכות סנהדרין פרק כג' הלכה א'.

³ שם הלכה ב'.

⁴ שמות פי' משפטים פרשה כ' (עמ' שכג' מהדורת ישיבת וולאזין ירושלים).

⁵ מסכת כתובות דף קה'.

⁶ בספרו אמונה ובטחון.

⁷ בבא מציעא דף ה' ועוד.